

Natura 2000

- europejska ostoja
różnorodności biologicznej

Cele: Zainteresowanie uczniów nową formą ochrony przyrody jaką są obszary Natura 2000.

Cele kształcenia:

Wiadomości - uczeń:

- Charakteryzuje obszary Natura 2000 jako jedną z form ochrony przyrody.
- Opisuje znaczenie ochrony różnorodności biologicznej.
- Podaje znaczenie „Shadow list”

Umiejętności - uczeń:

- Potrafi wskazać wybrane obszary Natura 2000 - szczególnie na Mazowszu Płockim.
- Wskazuje sposoby gospodarowania na obszarach Natura 2000 i korzyści z tego wynikające dla społeczności lokalnej
- Korzysta z różnorodnych źródeł informacji nt. ochrony przyrody (portale, publikacje itp.)

Środki dydaktyczne:

- załączniki (w postaci foliogramów lub prezentacji): logo/symbol obszarów Natura 2000, mapa - obszary siedliskowe w UE, mapa - obszary ptasie w UE, uwarunkowania prawne obszarów Natura 2000, ankieta ewaluacyjna
- tekst z publikacji „Obszary Natura 2000 szansą zrównoważonej turystyki dla Mazowsza Płockiego a korzystanie z energii” RCEE w Płocku

Metody i formy pracy: burza mózgów, dyskusja wspomagana, pogadanka, praca indywidualna i zbiorowa.

Czas realizacji: 2 x 45 minut (2 jednostki lekcyjne)

I część: Przedstawienie specyfiki europejskich Obszarów Natura 2000 i ich prawnych uwarunkowań.

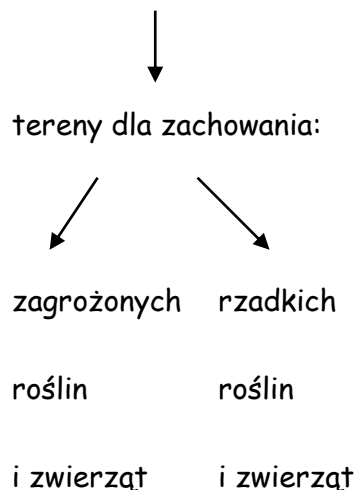
II część: Dyskusja / pogadanka dotycząca rozwoju zrównoważonego, potrzeby ochrony biologicznej różnorodności oraz znaczenia obszarów naturalnych dla społeczności lokalnych na przykładzie Płockiego Mazowsza.

Tok lekcji

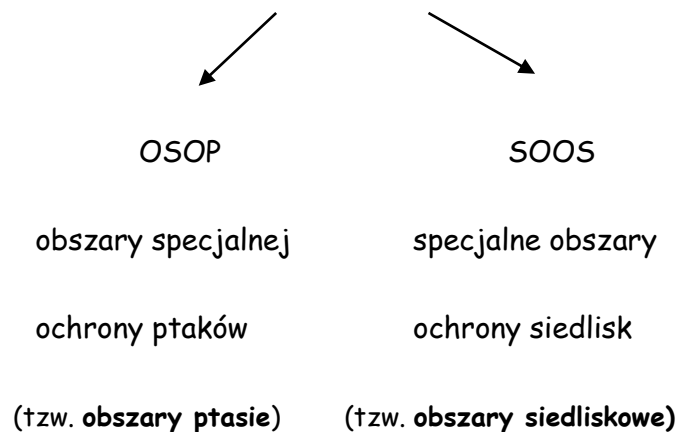
Faza wstępna:

1. Zapoznanie uczniów z celami zajęć.
2. Burza mózgów: Z czym kojarzy Ci się nazwa obszary Natura 2000?
(zapisujemy odpowiedzi na tablicy i podkreślamy te, które są najbardziej zbieżne z omawianym tematem)
3. Wyjaśnienie dwóch określeń:
 - a. obszar Natura 2000
 - b. sieć Natura 2000

OBSZAR NATURA 2000

SIEĆ NATURA 2000

4. Logo programu Natura 2000 i krótkie omówienie (zał. 1)

Faza realizacyjna:

1. SIEĆ NATURA 2000 - krótka charakterystyka:

Natura 2000 to nowoczesny systemem ochrony przyrody, zapewniający skuteczną ochronę najcenniejszych europejskich ekosystemów oraz gatunków

roślin i zwierząt, z poszanowaniem prawa własności oraz zagwarantowaniem prawa społeczności lokalnych do zrównoważonego rozwoju. Natura 2000 budzi jednak wciąż wiele obaw i kontrowersji. Brak rzetelnej wiedzy o istocie tego nowego systemu ochrony przyrody oraz nagłaśniane przez media konflikty utrudniają zrozumienie zasad funkcjonowania sieci. To z kolei utrudnia osiągnięcie porozumienia pomiędzy różnymi partnerami, które jest niezbędne dla skutecznej ochrony przyrody i wykorzystania szans, jakie niesie ze sobą Natura 2000 dla rozwoju społeczności lokalnych.

Obszar Natura 2000 w Polsce często wyznacza się na już istniejących obszarach chronionych (parki narodowe czy krajobrazowe, rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe). Obszary Natura 2000 wprowadzono już w 2004 r ale niecałe 20% społeczeństwa zna ideę tego programu (z badań Instytutu na Rzecz Ekorozwoju). W Polsce Obszary Natura 2000 obejmują łącznie 21% powierzchni kraju. Nadzór nad nimi sprawuje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska.

2. Przedstawienie rodzajów europejskich obszarów sieci Natura 2000:

- ✓ obszary siedliskowe w UE (zał. 2)
- ✓ oraz obszary ptasie w UE (zał. 3)
- ✓ oraz ich podstawowe prawne uwarunkowania (zał. 4)

3. Dyskusja wspomagana nt. „Natura 2000 - europejska szansa ochrony różnorodności biologicznej”

Przyroda w Unii Europejskiej jest narażona na szczególne zagrożenia. Jest to region dużego zaludnienia i wysokiej stopy życiowej, co powoduje, że negatywna presja społeczeństw na środowisko jest tu wyjątkowo duża. Wiele procesów zachodzących obecnie w Unii Europejskiej także nie sprzyja przyrodzie. Inwestycje w nowe drogi czy zakłady przemysłowe odbierają przyrodzie wciąż nowe tereny, a płatności obszarowe w rolnictwie powodują zmiany, które zagrażają przetrwaniu pospolitych dotąd gatunków roślin i zwierząt. Według ekspertów

sytuacja taka może doprowadzić do tego, że w ciągu najbliższych 20-30 lat wyginie w Europie ok. 15% gatunków ptaków.

Dyrektywy UE określają, między innymi, listę gatunków fauny i flory zagrożonych w Europie wyginięciem, które podlegają ochronie w ramach sieci Natura 2000. Ten europejski kontekst powoduje, że w Polsce na liście znajdują się zarówno gatunki rzadkie, np. orzeł przedni, jak i gatunki u nas jeszcze dość liczne, ale zagrożone w skali całej Unii Europejskiej, np. bocian biały. By chronić te gatunki, wyznaczana jest sieć obszarów, które zapewnią im niezbędną przestrzeń do przetrwania. Dyrektywy nie precyzują, jakie ograniczenia i zakazy mają obowiązywać na poszczególnych obszarach. Zobowiązują natomiast kraje członkowskie do zachowania na obszarach Natura 2000 „właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk”. Oznacza to, że każdy kraj ma możliwość dopasowania zasad ochrony przyrody do swoich warunków, jednocześnie jednak odpowiada też za skuteczność tych działań. Mogą to być działania bardzo daleko idące (rewitalizacja, kompensacja), ale też skromniejsze, byle skuteczne.

Propozycja zagadnień do dyskusji:

- ✓ *Jakie są przyczyny wymierania gatunków?*
- ✓ *Ochrona różnorodności biologicznej wspólną potrzebą ludzkości...(w ujęciu rozwoju zrównoważonego)*
- ✓ *W jakim celu podejmuje się działania mające na celu ochronę przyrody (gatunkową roślin i zwierząt)?*

4. Pogadanka: *„Obszar Natura 2000 szansą czy zagrożeniem dla rozwoju lokalnego?”*

(W oparciu o odczytaną publikację „Obszary Natura 2000 szansą zrównoważonej turystyki dla Mazowsza Płockiego a korzystanie z energii” RCEE w Płocku)

5. Sformułowanie wniosków i zapisanie ich:

- ✓ *Realizacja przedsięwzięć na Obszarach Natura 2000, które są przyjazne dla środowiska przyrodniczego (turystyka, wzmacnianie rozwoju lokalnego)*

Szanse: agroturystyka na terenach Natura 2000; piesze, rowerowe i kajakowe szlaki turystyczne na Mazowszu Płockim, zagospodarowanie przestrzeni turystycznej możliwością pracy dla lokalnych rzemieślników, promowanie turystyki przyjaznej środowisku powoduje wzmocnienie idei rozwoju zrównoważonego regionu; wzmacnianie rangi terenów cennych przyrodniczo w aspekcie lokalnym; nawiązanie współpracy samorządów oraz organizacji turystycznych i ekologicznych w celu rozwoju ekoturystyki zgodnej z ideą ekorozwoju;

Zagrożenia: przedsięwzięcia związane z turystyką mogą być przyczyną znaczących zmian negatywnych w środowisku naturalnym; emocje i konflikty ze strony samorządów gmin i mieszkańców związane z nieznaną programem Natura 2000; konieczność traktowania wymogów środowiskowych jako kanonu działalności zarobkowej:

- oszczędne gospodarowanie energią i wodą
- segregacja odpadów i ich właściwe zagospodarowanie
- prawidłowa gospodarka ściekami
- mała emisja pyłów i gazów oraz hałasu do środowiska
- korzystanie z odnawialnych źródeł energii
- zagospodarowanie zgodne z cechami krajobrazu
- stosowanie proekologicznych środków czystości
- konieczność stosowania opakowań przyjaznych środowisku
- korzystanie z transportu ekologicznego
- zatrudnianie fachowców w celu zaprogramowania organizacji przestrzeni turystycznej w zgodzie z potrzebami przyrody
- konieczność zapromowania obszarów naturalnych i wyposażenia ich w niezbędną infrastrukturę (oznakowanie, biotoalety itp.)

6. Krótkie przedstawienie obszarów Natura 2000 na Mazowszu Płockim:

- ✓ z Dyrektywy Ptasiej: Dolina Środkowej Wisły
- ✓ z Dyrektywy Siedliskowej: Sikórz, Uroczyńska Łąckie, Dolina Skrzy Lewej, Kampinoska Dolina Wisły.

Faza podsumowująca:

1. Zachęcenie uczestników zajęć do końcowych wypowiedzi nt. znaczenia obszarów Natura 2000, rozwiązań ideowych programu Natura 2000, konieczności ochrony gatunkowej roślin i zwierząt itp.
2. **Praca domowa:** Wyszukaj informacje nt: „Czym jest „ shadow list “ , tzw. lista cieni? Czy masz propozycje nt. „potencjalnych obszarów Natura 2000“, które znajdują się w Twoim rejonie?
3. Wypełnienie ankiet ewaluacyjnych przez uczestników zajęć. (zał. 5)
4. Ocenienie aktywności uczestników zajęć.

Bibliografia:

- ✓ Publikacja „Obszary Natura 2000 szansą zrównoważonej turystyki dla Mazowsza Płockiego a korzystanie z energii” RCEE w Płocku
- ✓ Publikacja „Plany zadań ochronnych Natura 2000” Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
- ✓ „Edukacja ekologiczna dzieci, młodzieży i dorosłych obszarów Natura 2000”
dr Witold Lenart
- ✓ <http://www.natura2000.ekolublin.pl/n2000-w-europie.html?showall=1>
(logo programu, mapy obszarów naturalnych)

ZAŁĄCZNIK 1

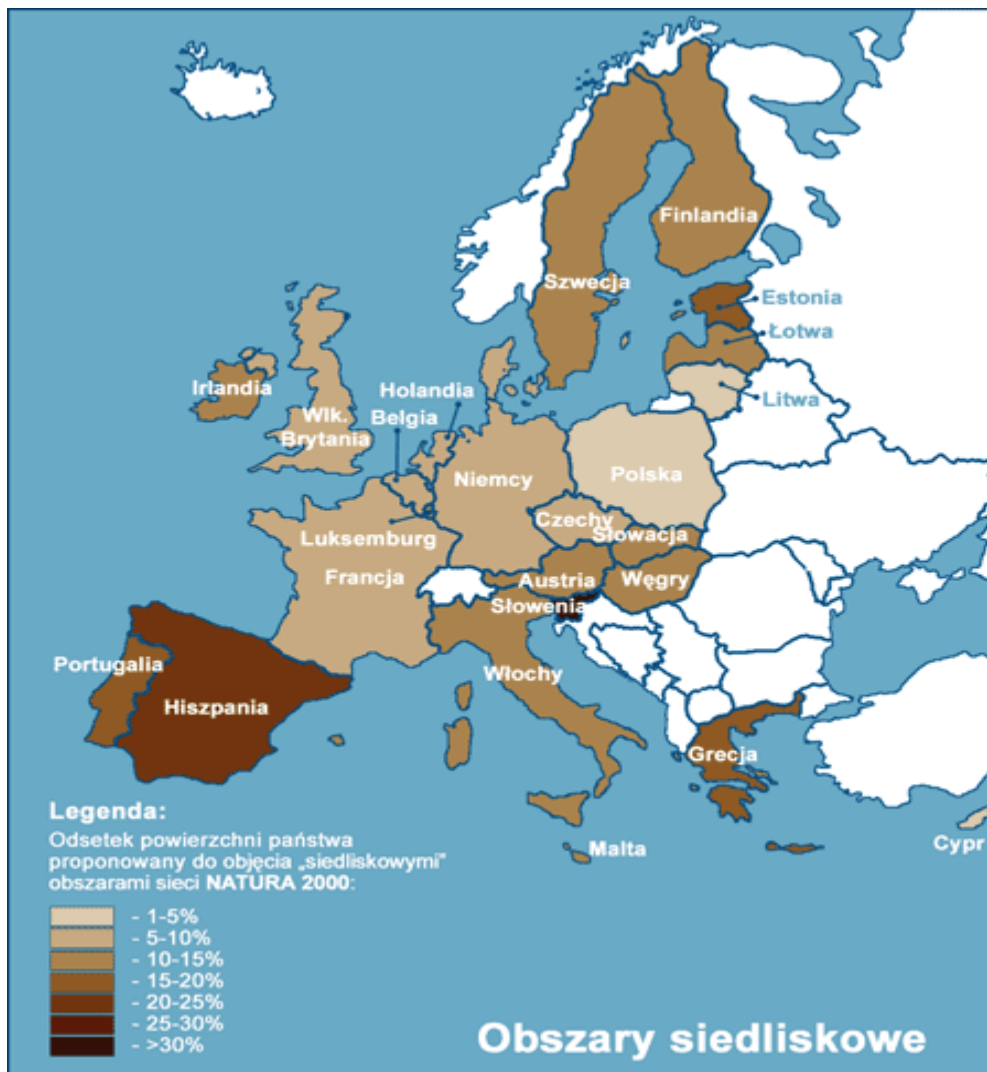
LOGO OBSZARÓW NATURA 2000

NATURA 2000

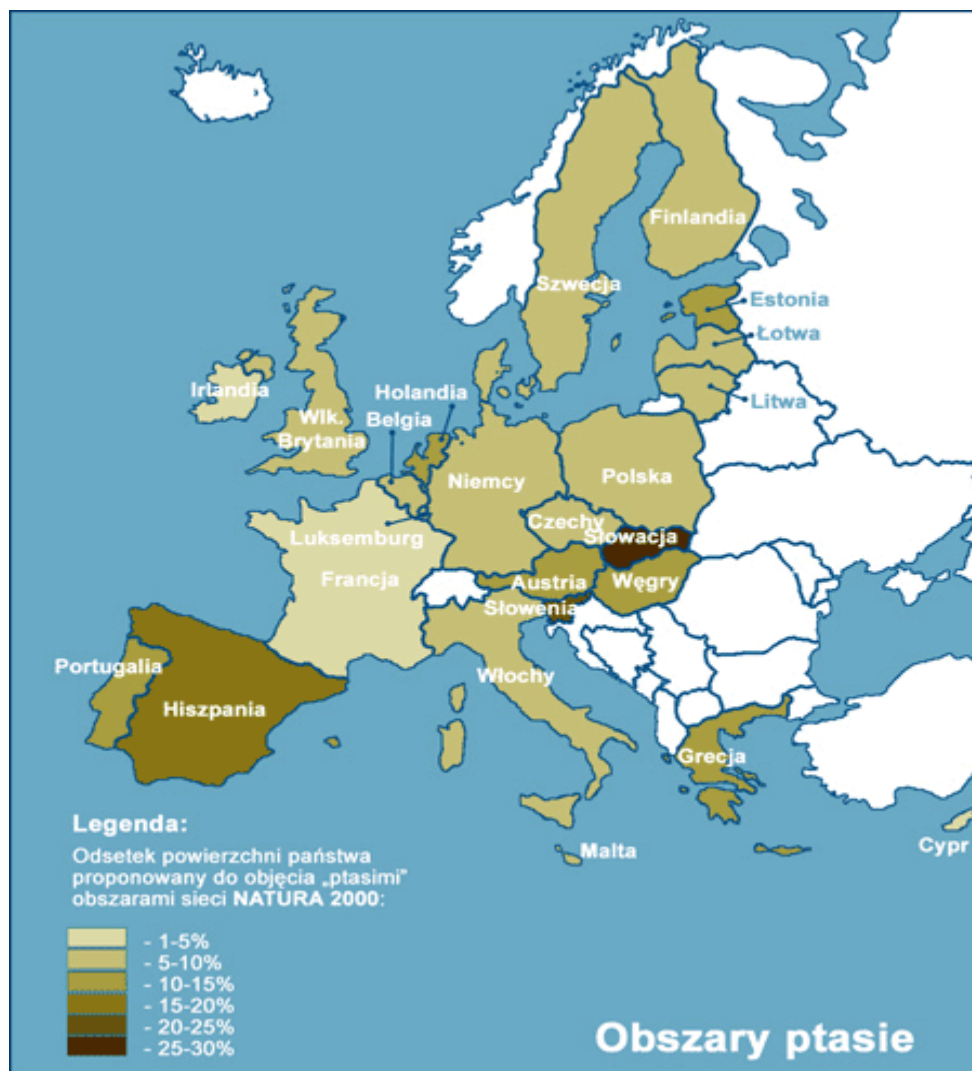
ZAŁĄCZNIK 2

Obszary siedliskowe w UE

ZAŁĄCZNIK 3

Obszary ptasie w UE

ZAŁĄCZNIK 4

Przegląd ważniejszych aktów prawnych Unii Europejskiej w zakresie ochrony przyrody.

- ✓ **Dyrektywa Ptasia** (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków)
- ✓ **Dyrektywa Siedliskowa** (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory)

Wybrane konwencje międzynarodowe z zakresu ochrony przyrody:

- ✓ obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (RAMSAR, 1971),
- ✓ o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (BONN, 1979),
- ✓ o ochronie gatunków dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych (BERNO, 1979),
- ✓ o różnorodności biologicznej (RIO de JANEIRO, 1992).

ZAŁĄCZNIK 5

Ankieta ewaluacyjna

Drogi uczniu...

Interesują mnie Twoje uwagi o przeprowadzonej przeze mnie lekcji, które pozwolą na wyeliminowanie przyszłych błędów oraz lepsze prowadzenie zajęć.

Będę wdzięczna za rzetelne wypełnienie anonimowej ankiety.

Dziękuję...

1. Co Ci się w tej lekcji najbardziej podobało?

.....

2. Co Ci się w tej lekcji najmniej podobało?

.....

3. Gdybyś Ty prowadził lekcję, co byś zmienił?

.....

4. Czy byłeś raczej zainteresowany lekcją, czy raczej znudzony?

.....

5. Twoja ogólna ocena wystawiona mi za tę lekcję w skali od 1 do 6 (wpisz ocenę)

.....

6. Twoje dodatkowe uwagi

.....